Transitievisie Warmte 2.0

Contouren en dialoog om te komen tot definitieve versie

www.menti.com – 3579 6989

Inhoud

- Resumé opgehaalde informatie, stakeholders en bewoners enquête
- Bepalen van prioriteit en planning
- Hoe pakken we de opgave aan
- Regierol gemeente
  - Samenwerken & afstemmen partners intern & extern
  - Voorbeeldrol gemeente – gemeentelijk vastgoed
  - Invullen regierol in buurten
  - Formatie en beschikbare capaciteit verduurzamen
- Samenwerken met de buurt
- Oplossen van belemmeringen
- Planning vaststelling TVW

De opgaven warmtetransitie

- Gemeente geeft goede voorbeeld → klimaatakkoord
- Gemeente heeft de regie → opgave aardgasvrij

- Landelijk streven 20% CO2 reductie aardgas 2030
- Beleidsprogramma verduurzaming gebouwde omgeving
  - Uitfaseren energielabel e, f, g bij woningen
    - Woningcorporaties al voor eind 2028
  - Structurele aanpak energiearmoede
  - Opgave gemeentelijk Vastgoed
    - Aanpak maatschappelijk vastgoed
      - renovatieverplichting: jaarlijks ten minste 3% renoveren en zo goed als energieneutraal maken
      - 80% daken voorzien van zonnepanelen in 2030
    - Aanpak utiliteitsgebouwen
      - Verplichting minimaal Label C
      - Energiebesparingsplicht

Resumé stakeholders

Wat gaan we doen

- Starten met (vergaand) isoleren en besparen
- Individuele oplossing heeft de voorkeur
- Collectieve oplossing beperkte potentie

- Behoefte aan integraal aanpakken van buurten – samenwerking met de buurt
- Voortgang is aandachtspunt

Hoe prioriteren we

- Opgaven combineren
  - Uitfaserenenergielabel e, f, g
  - Structurele aanpak energiearmoede
  - Opgave woningcorporaties (Uitfaserenenergielabel e, f, g voor eind 2028)
- Waar is reconstructie/ aanpak openbare ruimte voorzien / sanering gas
- Zijn er knelpunten klimaatadaptatie die moeten worden aangepakt
- Aanwezigheid van corporatiebezit of gemeentelijk vastgoed
- Waar kan de leefbaarheid van de buurt worden verbeterd

Resultaten bewoners enquête

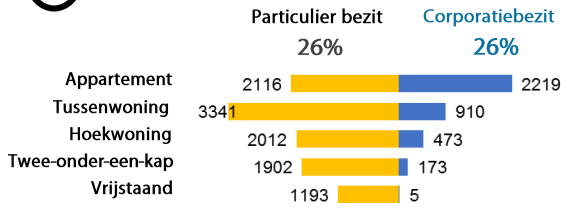
- 56% wil energiezuiniger woning
  1. 89% Lagere energierekening
  2. 64% Milieu
  3. 55% Wooncomfort
- Belemmeringen
  1. 36% Heb geen geld voor verduurzaming
  2. 35% Te duur
  3. 34% Twijfel of de kosten opwegen tegen de besparingen
- Betrokkenheid buurt (UP)
  1. 79% Ik wil geïnformeerd worden
  2. 43% Ik wil mijn mening kunnen geven
  3. 24% Ik wil actief meedenken of meedoen samen met de gemeente
- Waar starten
  1. 68% Buurten met woningen met laag energielabel
  2. 57% Buurten met mensen die moeilijk rondkomen
  3. 45% Buurten met huizen die snel/eenvoudig aangepast kunnen worden
- De oplossing
  1. 17% wil collectief warmtenet
  2. 30% wil een airco, 32% heeft deze al
  3. 28% wil WP, 24% wil hybride WP
- Rol gemeente in energiezuinig maken woning
  - 63% Wil geïnformeerd orden over financiële mogelijkheden
  - 44% Wil informatie over stappen voor eigen woning
  - 38% Wil dat de gemeente maatregelen aanbiedt
  - 37% Wil dat de gemeente helpt bij het vinden van aanbod en financiering

Opgave Brunssum

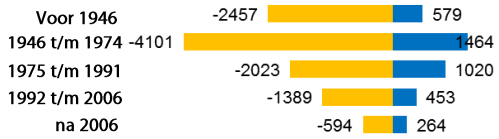
De Woningvoorraad
14.344

Gemiddelde WOZ-waarde
€ 146.000

Verdeling woningtype

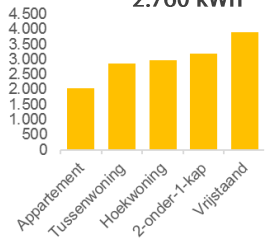

Verdeling bouwperiode

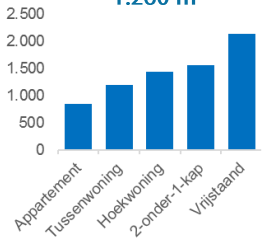

Elektriciteits- en gasverbruik

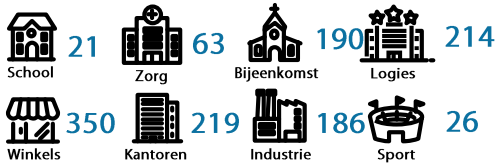
Nederland: 3.720 kWh
Gemeente: 2.760 kWh

1.640 m³
1.260 m³

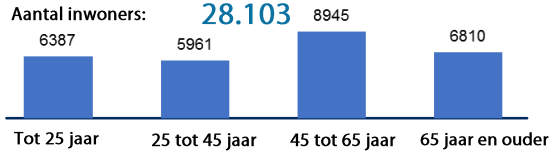
Aanwezige Utiliteitsbouw

Sociale kenmerken

Aantal huishoudens: 13.634

Aantal inwoners: 28.103

Gemiddelde inkomen:
Gemeente: € 23.000
Nederland: € 25.700

Verdeling inkomensniveau per huishouden:

Aantal huishoudens met risico op energiearmoede: 5.279
Aantal woningen met energielabel DEFG: 6.478
Aantal gemeentelijke panden energielabel EFG: 22

Data 2018-2022
Bron: wijkpaspoort

Prioriteit bepalen
Weging van de criteria

EFG energielabel

- Waar is de opgave het grootste
- Buurten met de meeste EFG labels
- Factor 1

Betaalbaarheid energierekening

- Waar is het knelpunt het grootste
- Hoogste aantal huishoudens
- Factor 2

De som van beide scores bepaalt de prioriteit

- 10 buurten (+/- 5.600 woningen) > 100 punten
- 9 buurten (+/- 4.500 woningen) > 90 < 100 punten

- **42% van de buurten zijn prioritair**

Prioriteit bepalen
Weging van de criteria

Let op! ***Dit is <u>niet</u> de definitieve volgorde/ planning***

EFG energielabel

Buurtnaam	Uitfaseren voor 2030	EFG
Brunssum3	**> 200 hh**	**> 50%**
Langenberg	554	85%
Treebeek-Noord	471	69%
De Eggen	451	58%
Schuttersveld	361	69%
Kruisberg	345	58%
De Struiken	308	54%
Haansberg	301	72%
Rozengaard	300	46%
Treebeek-Zuid	257	29%
Het Heufken	231	58%
Oeloven	181	48%
Op den Haan	147	41%
Kerkeveld	144	66%
Op de Vaard	118	44%
Rumpener Beemden	114	19%
Hofpoel	91	16%
Achter de Put	58	27%
Op de Vos	57	9%

Betaalbaarheid energierekening

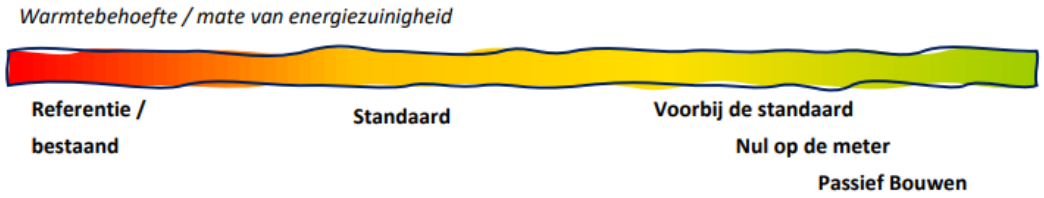
Buurtnaam	Kans energie armoede / aantal HH	% HH met kans op energie armoede
Brunssum3	**> 200 hh.**	**> 50% 11**
De Eggen	566	73%
Lemmender	381	51%
Treebeek-Zuid	370	41%
Langenberg	361	56%
Rozengaard	342	52%
Schuttersveld	334	63%
De Streek	258	55%
De Struiken	251	44%
Op den Haan	249	69%
Haansberg	239	57%
Het Heufken	228	57%
Kruisberg	218	37%
Treebeek-Noord	178	26%
Centrum	173	37%
Hofpoel	164	28%
Op de Vos	129	20%
Rumpener Beemden	100	17%
Kerkeveld	98	45%
Oeloven	94	25%

Volgorde bepalen prioriteitsbuurten – opstellen planning

- De volgorde voor de planning wordt bepaald op basis van:
  - Score prioriteit
  - Koppeling relevante gebiedsontwikkelingen
  - Planning aanpak woningen woningcorporaties
  - Planning aanpak openbare ruimte (reconstructie werkzaamheden)
  - Planning werkzaamheden Enexis

- Planningen optimaal af te stemmen → definitieve volgorde bepalen.
- Planning en volgorde wordt vastgesteld tot 2050
  - TVW 2.0 wordt voor 5 jaar vastgesteld
    - Tot 2030 hoge mate van zekerheid
    - Na 2030 minder zekerheden
      - Kunnen wijzigingen optreden i.v.m. andere ontwikkelingen

Stap 1 energie besparen
De isolatie opgave

Standaard

- Beperkt isoleren (binnen casco)
  - Voor-oorlogs minder isoleren dan na oorlogs
  - Voor-oorlogs niet geschikt voor lage temp. oplossing
- Beperkte oplossing voor energiearmoede (= isolatiearmoede)
- Beperkte energiebesparing – netwerk impact & energiekosten
- Geschikt voor verwarmen op 50-70 graden afhankelijk van bouwjaar

Streefwaarden

- Vergaand isoleren (buiten casco)
- Geschikt voor lage temp. oplossing
- Vergaande energiebesparing – draagt echt bij aan aanpakken energiearmoede
- Lage vraag aan energie – netwerkimpact & energiekosten
- Geschikt voor verwarmen < 50 graden

Mag dit in beschermd stads- en dorpsgezicht?

Bron: Nieman

De Standaard en geschiktheid alternatief

	Alternatief voor aardgas						
	Duurzaam gas	Warmtepomp		Warmtenet			
	HT	Nu (LT)	Toekomst	HT	MT	LT	(Z)LT
Temperatuurniveau	> 75 graden	30-55 graden	55-75 graden	> 75 gaden	55-75 graden	30-55 graden	< 30 graden
Onder de standaard	√	X	X	√	X	X	X
Vooroorlogse standaard	√	X	X	√	√	X	X
Naoorlogse standaard	√	√	√	√	√	√	X
Voorbij de standaard	√	√	√	√	√	√	√

Overige overwegingen ‘voorbij de standaard’

Integraal verduurzamen?

In welke mate willen we deze opgaven integraal uitvoeren?

Opgaven

- Isoleren en besparen
  - Slim besparen
  - Mate van isoleren
- Opwek elektra
  - Daken benutten
- Duurzame warmte
  - aardgasvrij
- Duurzame koeling
  - Comfort en energiebesparing

Met aandacht voor

- Klimaatadaptatie
- Gezonde materialen – gezond binnenklimaat
- Veiligheid
- Geluidsoverlast inperken
- Natuurinclusief (soortenmanagement)
- Circulair

Stap 2 warmte duurzaam opwekken

Welke alternatieven in Brunssum

Collectief

- Verdiepend onderzoek lokaal net met aquathermie financieel niet haalbaar
- Ontwikkeling Warmtenet Zuid Limburg
  - Potentie lang termijn
  - Onzeker of het beschikbaar kan komen voor Brunssum

Individueel

- Brunssum breed
- Ook kleinschalige collectieven
  - Warmtepompen voor appartementencomplex

Stap 2 warmte duurzaam opwekken
De voor- en nadelen van de oplossingen

Collectief

- Iedereen moet meedoen voor haalbaarheid
- Ingrijpend en langdurig proces
- Nieuwe spelregels / regierol invullen
  - Publiek eigendom netwerk
  - Mogelijke rol voor gemeente (n.t.b.)
- Minder elektriciteit nodig
- Minder geluidoverlast
- Kosten primair aanleg netwerk (MT/HT)

Individueel

- Iedereen kan al stappen gaan zetten, ook als je buurt nog niet aan de beurt is
  - Ook kleine collectieven
- Aardgasvrij of hybride oplossing
  - Waar kiezen we wanneer voor
- Veel keuzevrijheid
  - Installatie, energieleverancier
- Veel pieken elektriciteit – netwerk kan dit nog nergens aan
  - Toename trafo's en andere voorzieningen in de buurt
- Toename klachten geluidsoverlast
- Kosten primair gebouwgebonden

Koers prioriteitsbuurten

aanpak, planning en tempo en invullen regierol

Meer bereiken dan aanpak woningen? Dan buurt programma + team nodig!

Aanpak, planning en tempo

1. Isolatie aanpak
   - Woningen toekomstbestendig – geschikt lage temperatuur
   - Energiezuinige woningen
2. Installatie aanpak
   - Aardgasvrij-ready
   - Aardgasvrij

Impact energierekening, hitte en koeling?

Invullen regierol

- Koppelkansen bij woning aanpak - bewoners
  - Levensloopbestendigheid
  - Aandacht woonwensen bewoners
- Koppelkansen in proces aanpak buurt- gemeente
  - Sociale cohesie
  - Armoede & arbeidsparticipatie
  - Veiligheid, overlast & ondermijning
  - Gezondheid en welzijn
- Integraal verduurzamen
  - Klimaatadaptief en natuur inclusief
    - Koeling, zonwering, water, vergroenen enz.
  - Gezondheid en circulariteit
    - Materiaalgebruik
  - Elektriciteit

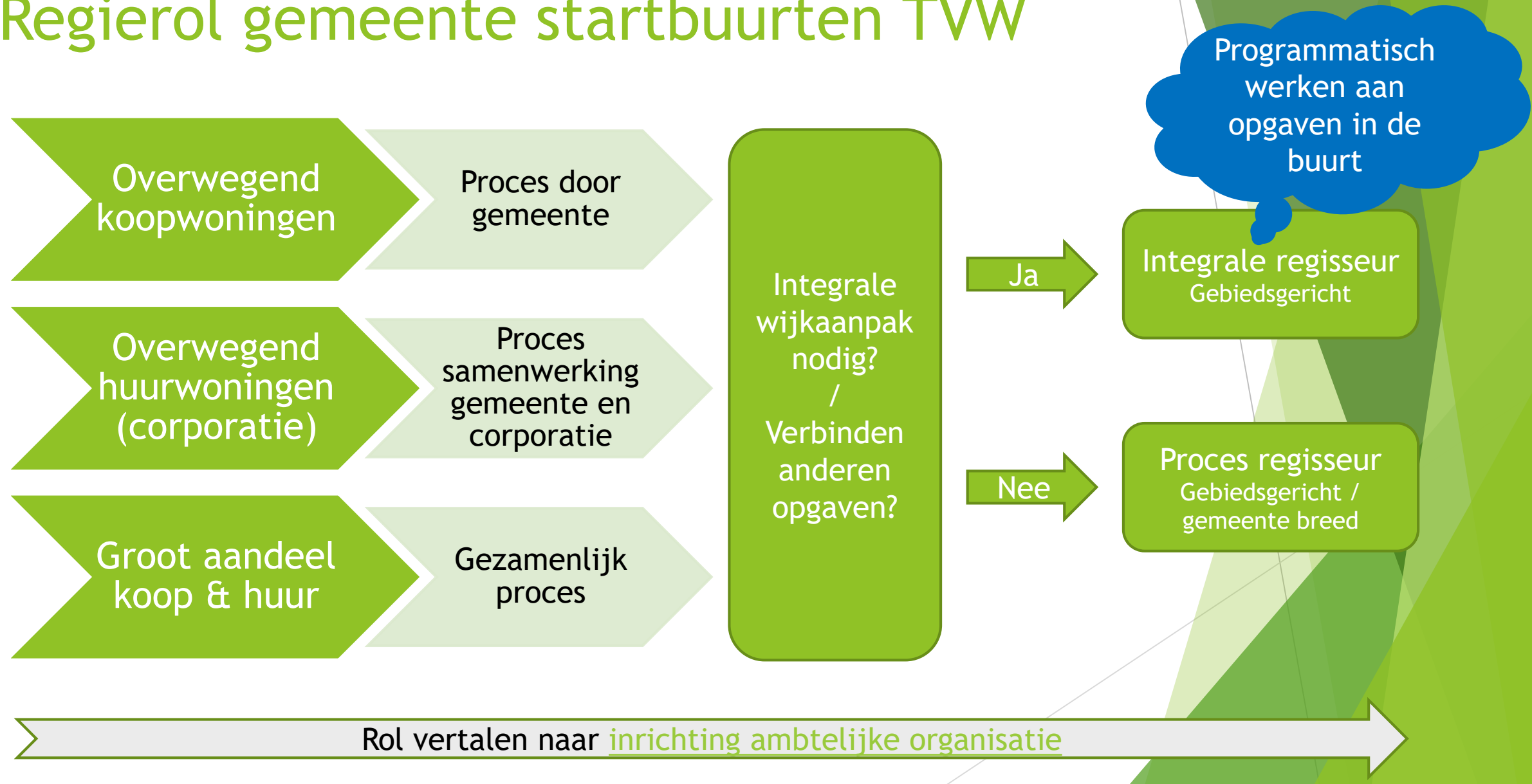
Tempo aanpak buurten

Tempo

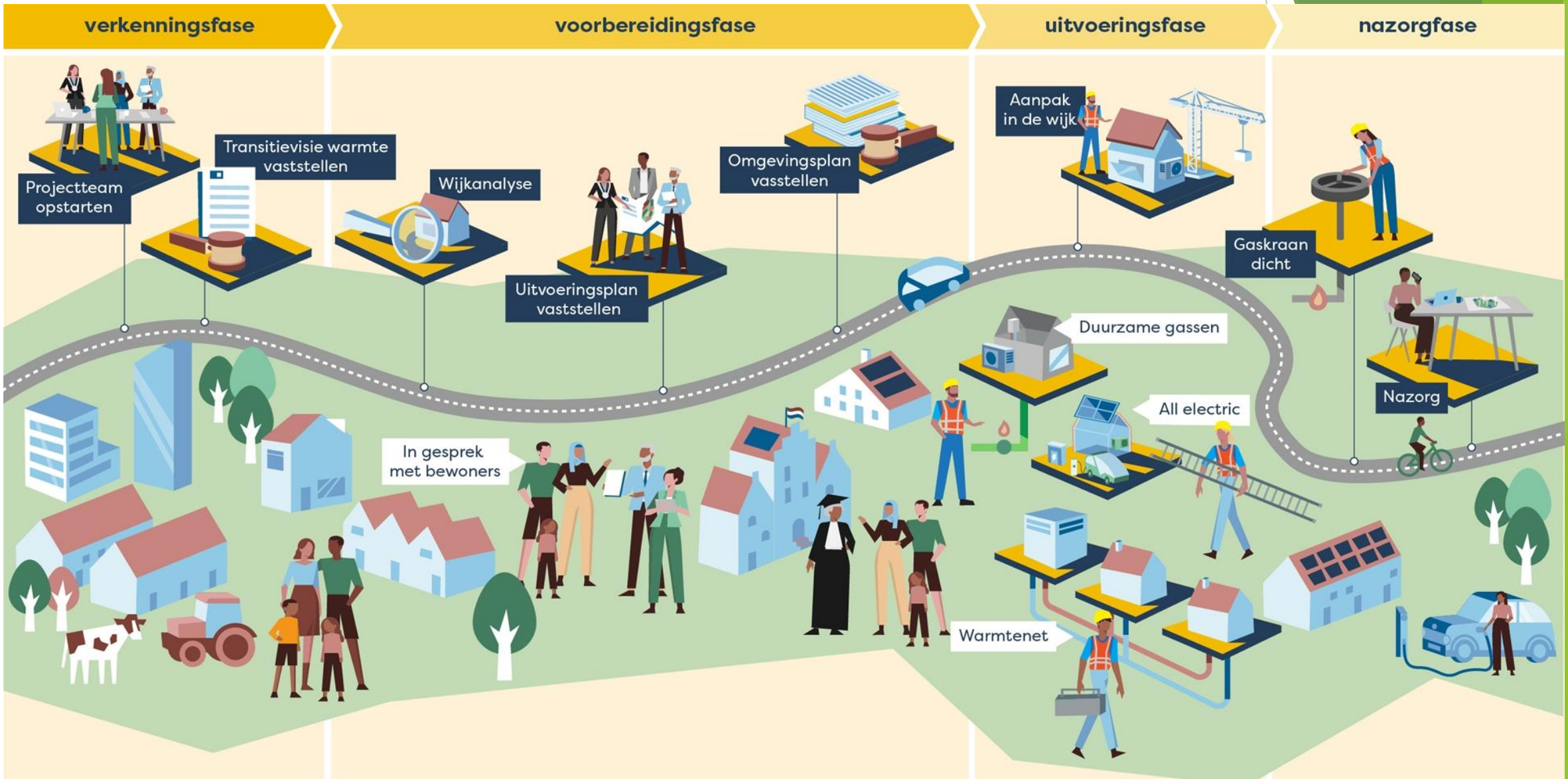
- Tot 2030
  - Starten 2 buurten/ jaar
  - Nog 1 nieuwe buurt in 2023
- Vanaf 2030
  - Starten met 3 buurten per jaar

Regierol gemeente startbuurten TVW

Wat gaan we doen: Samenwerking in de buurt

Wat gaan we doen: Samenwerking met partners

Programmatisch samenwerken?

- Interne organisatie -planningen
  - Samenhang tussen opgaven van afdelingen
  - Regierol gemeente
  - Organiseren voldoende formatie!
- Externe stakeholders -planningen
  - Samenhang tussen opgaven en planningen monitoren en tijdig afspraken maken
- Belang en noodzaak van samenwerken
  - Beperken maatschappelijke kosten & kapitaalvernietiging
  - Maatschappelijke vraagstukken - fysieke leefomgeving
- Praktische zaken
  - Afstemming - voortgang planningen
  - Uitgangspunten samenwerking
  - Tijdig vastleggen afspraken tussen partners rondom verduurzamingsopgaven

Wat gaan we doen: Voorbeeldrol gemeente *aanpak gemeentelijk vastgoed*

Beleidsprogramma VDG

Kader Rijksoverheid

- Maatschappelijk vastgoed (p. 39)
  - Renovatieverplichting tenminste 3% renoveren naar energieneutraal
  - Min. 80% daken geschikte overheidsdaken voorzien van zonnepanelen in 2030
- Nieuwe normen utiliteiten juli 2023
- Verruiming energiebespaarplicht met hernieuwbare energie

Kansen

- Integraal verduurzamen
  - Energiezuinig
  - Klimaatadaptief & natuurinclusief
  - Circulaire en gezonde materialen
  - Aardgasvrij en energieneutraal
- Inspirerende voorbeelden voor bewoners
  - Normaliseren, zien, ervaren enz.
  - Ondersteunen communicatie, voorlichting en bewustwording
  - Leerobjecten onderwijs
  - (Werk)locatie voor buurtteams verduurzamen?

Kijk ook eens op https://www.rvo.nl/onderwerpen/verduurzaming-utiliteitsbouw/maatschappelijk-vastgoed/gemeentelijk

Accommodatiebeleid

Vigerend accommodatiebeleid

- Nieuwe omstandigheden
  - Taakstelling Rijksoverheid
  - Voorbeeldrol klimaatakkoord
  - Verduurzamen vraagt zorgvuldige afweging
  - Afweging tussen investering en exploitatie op lange termijn
- Betaalbaar houden maatschappelijke voorzieningen voor gemeente en gebruikers
  - Lange termijn visie en koers noodzakelijk

Overwegingen

- Inventarisatie energielabel / verbruik
  - Energiezuinige en aardgasvrije gebouwen
- Bezettingsgraad
  - Optimale exploitatie voor nu en de toekomst
- Demografische ontwikkelingen gebruikers lange termijn
  - Bezetting en benutting in de toekomst
- Flexibiliteit & aanpasbaarheid
  - Technisch en geschikt voor de gebruiksfuncties
  - Multifunctioneel gebruik en toekomstbestendigheid
- Courantheid gebouw en locatie

Vevolgstappen gemeentelijk vastgoed

Visie en koers

- Uitwerken accommodatiebeleid
- Zwembad businesscase
- Gebouwen in de proeftuin
- Enz.

Uitvoering

- Op basis actueel beleid
  - Uitvoeringsplan
  - Planning gebouwen
    - Wat gaan we er mee doen
  - Visie en aanpak gebouwen
  - Raming middelen ?

Impact formatie uitvoering TVW
wat weten we al (indicatief)

Opstellen UP per buurt

- ROB: 1,2 FTE/ jaar
- Max 2 jaar

Uitvoeren UP per buurt

- ROB: 2 FTE/ jaar
- Max 8 jaar (Wgiw)

Beleidsmedewerker duurzaamheid (warmtetransitie) - 1 FTE/ jaar structureel

- Monitoring en herijking TVW
- Vertegenwoordiging regionale werkgroepen (Parkstad, WZL)
- Uitwerken en implementeren aanpakken (bijv. regionaal isolatie- verduurzamingsprogramma)

Gemeentelijk vastgoed - 0,5 FTE 2024 t/m 2026
Aansluiting fasering aanpak gemeentelijk vastgoed!

- Bewaken, monitoring en regisseren opgaven

Vervolgproces gemeente

- TVW 2.0
  - Input verwerken en afronden analyses
  - Schrijven TVW 2.0
    - Inhoud, opmaak, bijlagen enz.
  - Webinars inwoners door WoonWijzerWinkel
- Isolatie- verduurzamingprogramma
  - Verder uitwerken inhoud
  - Aanvraag middelen NIP
  - Uitwerken organisatie
- Aanvraag middelen formatie klimaatakkoord
  - Brief uitvoeringsmiddelen
  - Aanvraag middelen KE-beleid
- Planning besluitvorming TVW 2.0, isolatieprogramma en formatievoorstel
  - Besluitvorming B&W 6-6-2023 → TVW 2.0 6 weken ter inzage
  - Informatiemoment bewoners
  - Kennisgeving TVW 2.0 gemeenteraad → bezwaren en bedenkingen
  - Verwerken ingekomen bezwaren en opwerken definitieve versie
  - Besluitvorming B&W & gemeenteraad Q3/Q4
- Na besluitvorming
  - Communicatie richting bewoners algemeen en specifiek in de startbuurten i.k.v. TVW 2.0
  - Organiseren randvoorwaarden opstarten proces
  - Opstarten proces opstellen uitvoeringsplan conform planning TVW 2.0

Belemmeringen en zorgen uitvoering TVW 2.0

Stakeholders

- Kwaliteitskader verduurzaming
  - Wat kan wel/ niet.
    - Regie houden op leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit
    - Materiaal, kleur, geluidsoverlast
    - Bijv. mogelijkheden buitengevelisolatie
  - Leges, vergunningverlening, welstand enz.
- Gebrek aan heldere visie en sturing op verduurzamen
  - Wat wil Brunssum?
  - Op welke waarde en kwaliteit stuurt Brunssum?
- Voldoende commitment en inzet op de opgave
  - Formatie en middelen
  - Voorbeeldrol

Bewoners

- Ik heb er geen geld voor
- Ik vind het te duur
- Ik twijfel of de kosten opwegen tegen de besparingen
- Investeren en onzekerheden
  - Hoelang blijf ik er nog wonen
  - Stijgt mijn woning ook echt in waarde
- Gedoe, huis op de kop, zolder moet leeg enz.
- Ik heb gespaard voor bijv. een nieuwe keuken, zolder opknappen, enz.

Hoe wegnemen belemmeringen?

Algemeen

- Kwaliteitskader voor verduurzaming (vergunningen enz)
  - Kaders en richting geven aan de opgave
  - Huidige kader gemeentelijk vastgoed t.a.v. verduurzamingsopgave bijstellen
- Vaststellen beleid, organiseren van voldoende capaciteit en (proces)middelen
  - Vaststelling TVW 2.0
  - Vaststelling vastgoedbeleid en uitvoeringsplan
  - Voldoende uitvoeringscapaciteit en middelen
- Toekomst: Omgevingswet
  - Regels / vrijstellingen
  - Spelregels verduurzamen
  - Borgen opgaven

Financieel

- Rijk werkt aan gebouwgebonden financiering – langere termijn
- Uitwerken mogelijkheden publieke esco
  - Regionaal als alternatief voor bewoners
  - Alternatief voor ontbreken gebouw gebonden financiering
- Structureel middelen reserveren
  - Werkproces met bewoners
  - Onrendabele investeringen
  - Stimulering integrale verduurzaming in buurten (sturen op maatschappelijk rendement?)

Bedankt!

Zijn er nog vragen?